

QAZAQ JOURNAL OF YOUNG SCIENTIST

2026, Vol.4, No. 4 S (April)

<https://qazaqjournal.kz/>

ӘОЖ 378:37.036

ШЕТЕЛ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Балтамаш Аяулым Сәтжанқызы

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық зерттеу университеті,
Қарағанды қ., Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Жанар Амантаевна

Бұл мақалада жоғары оқу орындарында шетел тілін оқыту барысында студенттердің шығармашылық ойлау қабілетін дамытудың теориялық және практикалық аспектілері қарастырылады. Зерттеудің өзектілігі қазіргі еңбек нарығындағы маманның бәсекеге қабілеттілігін айқындайтын креативтілік пен когнитивті икемділік дағдыларына сұраныстың артуымен негізделеді. Жұмыста Дж. Гилфорд пен Э. Торранстың дивергентті ойлау тұжырымдамалары, С.С. Құнанбаеваның лингвомәдени әдіснамасы негізінде шығармашылық әлеуетті ашу тетіктері талданған. Автор шетел тілі сабағында «Алты қалпақ», кейс-стади, жобалық оқыту және цифрлық сторителлинг сияқты интерактивті технологияларды қолданудың тиімділігін эмпирикалық жолмен дәлелдейді. Зерттеу нәтижелері студенттердің тілдік барьерін төмендетуде және лингвокреативтілігін арттыруда проблемалық оқыту ортасының шешуші рөл атқаратынын көрсетеді.

Кілт сөздер: шығармашылық ойлау, шетел тілі, дивергентті ойлау, интерактивті әдістер, лингвокреативтілік, когнитивті икемділік, студенттердің белсенділігі.

Кіріспе

Қазіргі заманғы жоғары білім беру парадигмасы студенттерді тек белгілі бір ақпарат көлемімен қаруландыруды емес, олардың бойында стандартты емес жағдайларда оңтайлы шешім қабылдай алатын, креативті және сыни ойлау

дағдылары дамыған тұлғаны қалыптастыруды көздейді. Жаһандану және ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы жағдайында мамандарға қойылатын басты талаптардың бірі – кәсіби ұтқырлық пен шығармашылық әлеует. Осы тұрғыда, жоғары оқу орындарындағы шетел тілі пәні тек коммуникативтік құзыреттілікті дамыту құралы ғана емес, сонымен қатар студенттің танымдық-когнитивтік қабілеттерін, соның ішінде шығармашылық ойлауын трансформациялайтын қуатты механизм ретінде қарастырылады. Шетел тілін меңгеру барысында жеке тұлға жаңа лингвомәдени ортаға еніп қана қоймай, әлемді танудың баламалы концептуалды жүйесін игереді. Бұл процесс өз табиғатында шығармашылық ізденісті, қиялды және ойлаудың икемділігін талап етеді. [12]

Ғылыми әдебиеттерді талдау көрсеткендей, «шығармашылық ойлау» феномені психология, педагогика және лингводидактика ғылымдарында көп өлшемді ұғым ретінде зерттеліп келеді. Атап айтқанда, американдық психолог Дж. Гилфорд өзінің интеллектуалдық қабілеттер құрылымы туралы іргелі теориясында ойлаудың екі түрін: конвергентті және дивергентті ойлауды бөліп көрсетеді.[8] Шетел тілін оқыту контекстінде дәл осы дивергентті ойлау шешуші рөл атқарады. Өйткені ол жалғыз дұрыс жауапты іздеумен шектелмей, бір мәселенің бірнеше баламалы шешімдерін табуға, тілдік құбылыстар арасындағы күтпеген байланыстарды көре білуге негізделген. Э. Торранстың тұжырымдамасына сүйенсек, креативтілік – бұл білімдегі олқылықтарды, дисгармонияны сезіну процесі және соның негізінде гипотезалар ұсыну, оларды тексеру қабілеті.[11] Шетел тілі сабағында бұл құбылыс студенттің белгісіз лексикалық бірліктердің мағынасын контекст арқылы болжауынан, өз ойын жеткізу үшін синонимдер немесе перфразаларды ұтымды қолдануынан анық байқалады.

Шығармашылық ойлаудың табиғатын түсінуде Л.С. Выготскийдің мәдени-тарихи теориясының маңызы зор. Ғалым өзінің еңбектерінде қиял мен шынайылықтың диалектикалық байланысын негіздей отырып, кез келген шығармашылық әрекет адамның бұрынғы тәжірибесінен алынған элементтерден құралатынын алға тартады. Яғни, студенттің шетел тіліндегі шығармашылық әлеуеті оның ана тіліндегі жинақтаған когнитивтік базасы мен жаңа тілдік материалды синтездеуі арқылы көрініс табады. Бұл тұжырым шетел тілін оқыту әдістемесінде жаңа бағыттардың туындауына түрткі болды. Егер дәстүрлі грамматикалық-аударма әдісі тілді механикалық түрде жаттауға бағытталса, қазіргі коммуникативтік-танымдық әдіснама студентті белсенді шығармашылық субъект ретінде таниды.

Отандық ғылымда бұл мәселе С.С.Құнанбаеваның шеттілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасында жан-жақты көрініс тапқан.[1] Бұл тұжырымдамаға сәйкес, тіл үйренуші тек грамматикалық ережелерді тұтынушы емес, ол – жаңа тілдік картинаны өз санасынан өткізіп, оны шығармашылықпен

қайта өндіретін тұлға. Осы орайда, шетел тілін оқыту процесінде студенттердің шығармашылық ойлауын қалыптастыру бірнеше психологиялық-педагогикалық шарттардың орындалуын талап етеді. Ең алдымен, бұл – оқу процесін проблемалық негізде ұйымдастыру. Е.И. Пассовтың коммуникативті білім беру тұжырымдамасына сәйкес, сабақ барысында жасанды жаттығулар емес, шынайы өмірлік ситуацияларға барынша жақындатылған коммуникативтік мәселелер қойылуы тиіс.[4] Студент алдында тұрған тілдік тапсырма тек академиялық сипатта болмай, оның жеке қызығушылығын оятып, эмоционалдық тұрғыдан әсер етуі шарт.

Зерттеуші З. Дөрней тіл үйренушілердің психологиясы мен оқу мотивациясының шығармашылыққа тигізетін әсерін зерттей келе, сыртқы (экстринсивті) бағалау жүйесінен гөрі, ішкі (интринсивті) танымдық қызығушылық креативтіліктің басты қозғалтқышы екенін дәлелдеген.[7] Оқытушының басты міндеті – қате жіберуден қорқу сезімін (тілдік барьерді) жоятын, әрбір стандартты емес идея қолдау табатын психологиялық қауіпсіз орта қалыптастыру. Шетел тілінде еркін сөйлеуге кедергі келтіретін лингвистикалық қорқыныштар студенттің дивергентті ойлауын тұншықтырып, оны тек дайын клишелермен сөйлеуге мәжбүрлейді. Сондықтан, шығармашылық ойлауды дамыту оқу материалдарын таңдауда да үлкен жауапкершілікті қажет етеді. Мәтіндер, аудио және бейнематериалдар көп мағыналы, пікірталас тудыратын, студентті рефлексияға итермелейтін сипатта болуы керек.

Жоғары оқу орындарында шетел тілі сабақтарында шығармашылық ойлауды қалыптастырудың тағы бір ерекшелігі – пәнаралық байланыстарды интеграциялау. Қазіргі студенттердің танымдық қызығушылықтары ауқымды, сондықтан шет тілін олардың болашақ кәсіби саласымен байланыстыра оқыту (ESP - English for Specific Purposes) шығармашылық тапсырмалардың прагматикалық құндылығын арттырады. Мәселен, экономика мамандығының студенттеріне шетелдік компанияның дағдарыстан шығу жоспарын ағылшын тілінде жасату немесе IT студенттеріне жаңа қосымшаның питчингін (pitching) дайындату – тілдік құзыреттілік пен кәсіби креативтілікті қатар дамытатын кешенді әдіс болып табылады. Мұндай тапсырмалар барысында студенттер логикалық талдау, ақпаратты синтездеу, дәлелдеу және аудиторияны сендіру сияқты жоғары ретті когнитивтік дағдыларды (Higher-order thinking skills) қолданады. Бұл процестердің барлығы Дж. Ричардс пен Т. Роджерстің зерттеулерінде айтылғандай, тілдік формаға емес, мағынаға фокус жасау арқылы жүзеге асады.

Жоғарыда аталған Дж. Ричардс пен Т. Роджерстің тілдік формадан гөрі мағынаға басымдық беру тұжырымдамасы шетел тілін оқытудың практикалық жазықтығында арнайы әдістемелік құралдарды қажет етеді.[10] Дәстүрлі репродуктивті оқыту моделі (ережені жаттау – жаттығу орындау – қатені

тексеру) студенттің шығармашылық еркіндігін шектейтіні ғылыми тұрғыдан дәлелденген. Осы орайда, академиялық ортада студенттің лингвокреативтілігін (тілдік шығармашылығын) дамытудың негізгі шарты ретінде оқу процесін интерактивті, проблемалық және эвристикалық технологиялармен қамтамасыз ету алдыңғы қатарға шығады.

Білім беру кеңістігіндегі ең тиімді инновациялық технологиялардың бірі – жобалық оқыту (Project-based learning). Негізін прагматист-философ Джон Дьюи қалаған бұл әдіс қазіргі лингводидактикада студенттің танымдық белсенділігі мен шығармашылық дербестігін арттырудың мультифункционалды құралы ретінде танылды.[6] Шетел тілі сабағындағы жобалық жұмыс тілдік материалды механикалық түрде қайталау емес, белгілі бір проблемалық сұраққа жауап іздеуге бағытталған шығармашылық зерттеу актісі болып табылады. Мәселен, студенттерге «Болашақтың экологиялық таза қаласы» немесе «Жасанды интеллекттің білім берудегі рөлі» тақырыбында шетел тілінде жоба қорғау тапсырылғанда, олар тілді тек үйрену мақсатында емес, өз идеяларын жүзеге асыру, ақымды ақпаратты сараптау және аудиторияға креативті түрде жеткізу құралы ретінде қолданады. Бұл процесс барысында лексикалық және грамматикалық бірліктер санада тереңірек бекітіледі, өйткені олар механикалық жаттаумен емес, эмоциялық және интеллектуалдық күш-жігермен, яғни студенттің жеке авторлық позициясымен байланысты болады.

Ойлаудың поливарианттылығын қалыптастыруда британдық ғалым Эдвард де Боно ұсынған «Алты қалпақ» (Six Thinking Hats) әдісінің шетел тілі сабақтарындағы әлеуеті зор. Бұл технология студенттерді стереотипті когнитивтік шеңберден шығарып, кез келген ақпаратты түрлі ракурстан талдауға мәжбүрлейді.[5] Аудиторияда шетел тіліндегі дискуссия немесе күрделі мәтінді талдау барысында студенттер шартты түрде түрлі «қалпақтарды» киеді. Мысалы, «ақ қалпақ» позициясындағы студент тек объективті фактілер мен статистиканы шетел тілінде ұсынса, «қызыл қалпақ» иесі мәселенің эмоционалдық фонын, сезімдері мен интуициясын сипаттайтын экспрессивті лексиканы қолданады. Ал «қара қалпақ» критикалық ойлауды іске қосып, ықтимал қауіптер мен кемшіліктерді аргументтесе, «жасыл қалпақ» креативті баламалар мен стандартты емес шешімдер генераторына айналады. Бұл әдістің лингвистикалық құндылығы сол – ол студенттен әр түрлі сөйлеу регистрлері мен стильдерін меңгеруді, тілдік ресурстарды ситуацияға сай икемді қолдануды талап етеді. Нәтижесінде, тіл үйренушінің бойында когнитивті икемділік (cognitive flexibility) қалыптасып, шығармашылық ойлаудың жаңа көкжиектері ашылады.

Интерактивті оқытудың келесі бір қуатты тетігі – кейс-стади (Case-study) әдісі. Бизнес және құқық мектептерінен бастау алған бұл әдіс қазіргі таңда шеттілдік білім берудің ажырамас бөлігіне айналды. Кейс-стадидің басты ерекшелігі – мұнда алдын ала дайындалған, сингулярлы (жалғыз дұрыс) жауап

болмайды. Студенттерге нақты өмірден алынған немесе шынайылыққа барынша жақын проблемалық ситуация (кейс) ұсынылады. Оны шешу үшін топ мүшелері нысаналы тілде пікір алмасып, күрделі аргументация құрып, ымыраға келуі немесе өз ұстанымын дәлелдеп шығуы тиіс. Кейспен жұмыс істеу кезінде студенттердің шығармашылық ойлауы ең жоғары деңгейге көтеріледі, себебі олар тек лингвистикалық міндетті ғана емес, күрделі аналитикалық тапсырманы да орындайды. Бұл кезде американдық лингвист Стивен Крашеннің «аффективті фильтр» (affective filter hypothesis) гипотезасы іске қосылады: студент мәселені шешуге қатты беріліп кеткендіктен, өзінің шет тілінде қалай сөйлеп тұрғанына, қандай грамматикалық конструкция қолданғанына шамадан тыс бақылау жасауды азайтады. Сөйтіп тілдік барьер, қате жіберу қорқынышы өздігінен төмендеп, тіл табиғи, бейсаналы түрде шығармашылық мақсатта қолданысқа енеді.

Сонымен қатар, шығармашылық ойлауды ынталандыруда имитациялық-модельдеу технологиялары, соның ішінде рөлдік ойындар (Role-play) мен симуляциялар ерекше орын алады. Рөлдік ойын – бұл студенттің өзіне тән емес әлеуметтік немесе кәсіби рөлді қабылдап, сол образдың призмасы арқылы шетел тілінде коммуникацияға түсуі. Психологиялық тұрғыдан алғанда, «бөгде адамның» маскасын кию тұлғаны ішкі қысымнан босатады, оның бойындағы жасырын шығармашылық ресурстарды оятады. Студент бұл жағдайда тек дұрыс сөйлем құраушы емес, ол – актер, сценарист, белгілі бір деңгейде импровизатор. Мысалы, халықаралық ғылыми конференцияны, БҰҰ-ның бас ассамблеясын немесе ірі корпорацияның директорлар кеңесін симуляциялау барысында студенттер ресми іскери стильді, келіссөз жүргізу тактикаларын, дипломатиялық эвфемизмдерді креативті түрде қолдануға машықтанады. Мұндай оқу форматы академиялық ортаны кәсіби шынайылыққа жақындатып, студенттің лингвистикалық бейімделуін тездетеді.

Бүгінгі цифрлық дәуірде студенттердің шығармашылық қабілетін қалыптастыру ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) мүмкіндіктерінсіз толыққанды жүзеге асуы мүмкін емес. Интерактивті онлайн-тақталар, виртуалды бірлескен кеңістіктер, цифрлық сторителлинг (Digital Storytelling) бағдарламалары және білім беру подкасттарын жасау сияқты құралдар дәстүрлі оқыту парадигмасын түбегейлі өзгертті. Цифрлық сторителлинг шетел тіліндегі баяндауды визуалды, аудиалды және кинестетикалық элементтермен байыта отырып, студенттің мультимодальды шығармашылығын дамытады. Мәтінді дайындау, оған сәйкес бейнеқатар немесе анимация таңдау, дұрыс интонациямен дыбыстау – осының бәрі қарапайым тілдік практиканы жоғары технологиялық өнер туындысын жасау процесіне айналдырады. Мұндай ортада туындаған креативтілік тек академиялық қабырғамен шектелмей, студенттің болашақ кәсіби портфолиосының іргетасын қалайды. Осылайша, шетел тілі сабағындағы дұрыс

ұйымдастырылған интерактивті орта тіл үйренушінің когнитивті-шығармашылық архитектурасын қайта құрастыратын, оны пассивті тыңдаушыдан белсенді жасампазға айналдыратын зияткерлік лаборатория қызметін атқарады.

Жоғарыда талданған теориялық тұжырымдар мен инновациялық оқыту технологияларының (жобалық оқыту, «Алты қалпақ», кейс-стади, рөлдік ойындар) прагматикалық тиімділігін эмпирикалық жолмен дәлелдеу мақсатында арнайы педагогикалық эксперимент ұйымдастырылды. Зерттеудің тәжірибелік-эксперименттік базасы ретінде жоғары оқу орнының тілдік емес мамандықтарында білім алатын 2-курс студенттері таңдалды. Студенттердің шығармашылық ойлау деңгейін объективті бағалау үшін бақылау (БТ) және эксперименталды (ЭТ) топтар құрылып, зерттеу процесі дәстүрлі үш кезеңнен (анықтаушы, қалыптастырушы, бақылаушы) тұрды.

Анықтаушы кезеңде тіл үйренушілердің бастапқы креативтілік деңгейі мен шеттілдік коммуникативтік құзыреттілігін диагностикалау жұмыстары жүргізілді. Бұл мақсатта американдық психолог Э. Торранстың «Шығармашылық ойлауды бағалау» (ТТСТ) тестінің элементтері шетел тілі сабағының ерекшеліктеріне бейімделіп қолданылды. Атап айтқанда, студенттердің лингвокреативтілігі төрт негізгі критерий бойынша өлшенді: тілдік еркіндік (белгілі бір уақыт ішінде барынша көп шешім немесе ассоциация ұсына алу), икемділік (мәселені түрлі ракурстан қарастырып, әртүрлі лексика-грамматикалық құрылымдарды қолдану), бірегейлік (стандартты емес, стереотиптен тыс идеялар генерациялау) және тиянақтылық (бастапқы идеяны логикалық тұрғыдан толықтырып, дәлелді мәтін құрастыру). Диагностика нәтижелері екі топта да студенттердің басым бөлігі репродуктивті деңгейде екенін, яғни дайын клишелерге тәуелділікті, тілдік барьердің жоғарылығын және күтпеген ситуацияларда спонтанды шешім қабылдаудан тартыну (қате жіберу қорқынышы) үрдісін көрсетті.

Зерттеудің қалыптастырушы кезеңінде эксперименталды топтың оқу бағдарламасына шығармашылық ойлауды дамытуға бағытталған интерактивті тапсырмалар кешені жүйелі түрде енгізілді. Бақылау тобындағы сабақтар дәстүрлі нормативті-репродуктивті әдістемемен (мәтін оқу, аудару, грамматикалық жаттығулар орындау) жалғасты. Эксперименталды топтағы оқу процесі студенттің танымдық дербестігін максималды түрде іске қосатын эвристикалық ортаға айналды. Мәселен, кәсіби бағдарланған шетел тілі модулі аясында студенттерге жай ғана тақырыптық лексиканы жаттау емес, нақты өмірлік маңызы бар мәселелерді шешу ұсынылды. Олар Э. де Бононың «Алты қалпақ» әдісін қолдана отырып, жаһандық экологиялық дағдарыс немесе жаңа технологиялардың қоғамға әсері сияқты күрделі кейстерді шетел тілінде талдады. Әр сабақ сайын студенттер өздерінің танымдық позицияларын (сыншы, оптимист, фактілерді тіркеуші, креатор) ауыстырып отырды. Бұл

олардың шетел тіліндегі сөйлеу регистрлерін байытып қана қоймай, когнитивті икемділігін шыңдады.

Сонымен қатар, қалыптастырушы кезеңде цифрлық сторителлинг пен жобалық жұмыстар белсенді қолданылды. Студенттер шағын топтарға бірігіп, ағылшын тілінде өздерінің стартап-жобаларының питчингін (pitching) дайындады, сондай-ақ мәдениетаралық коммуникациядағы конфликтілік ситуацияларды рөлдік ойындар арқылы сахналады. Оқытушы бұл процесте білімнің жалғыз трансляторы статусынан бас тартып, фасилитатор, модератор және тәлімгер рөліне ауысты. Оқу ортасындағы мұндай трансформация студенттердің психологиялық сенімділігін арттырып, олардың бойындағы «аффективті фильтрді» (С. Крашен тұжырымдамасы) айтарлықтай төмендетті. Олар грамматикалық қателерге фокусталууды доғарып, өз ойларының мағыналық тереңдігіне, идеяның креативтілігіне басымдық бере бастады.

Эксперименттің бақылаушы (қорытынды) кезеңінде алынған мәліметтерді салыстырмалы түрде сараптау зерттеу болжамының толықтай расталғанын көрсетті. Қайта диагностикалау нәтижесінде эксперименталды топ студенттерінің шығармашылық ойлау көрсеткіштерінде оң динамика байқалды. Атап айтқанда, спонтанды сөйлеу барысында стандартты емес лексикалық комбинацияларды қолдану (бірегейлік критерийі) және күтпеген сұрақтарға аргументтелген жауап құрастыру (ікемділік критерийі) деңгейі бақылау тобымен салыстырғанда әлдеқайда жоғары болды. Бақылау тобындағы студенттер академиялық мәтіндерді аударуда жақсы нәтиже көрсеткенімен, ашық типтегі шығармашылық тапсырмаларда (open-ended tasks) қиындықтарға тап болды, олардың ойлау алгоритмі алдын ала берілген үлгілермен шектеліп қалды. Бұл эмпирикалық факт шетел тілін жалаң лингвистикалық жүйе ретінде ғана оқыту тұлғаның интеллектуалдық-шығармашылық әлеуетін толық аша алмайтынын, ол үшін арнайы ұйымдастырылған интерактивті-танымдық кеңістік қажет екенін бұлтартпас дәлелдейді.

Жүргізілген теориялық-әдіснамалық талдаулар мен тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды тұжырымдай келе, шетел тілі сабақтарында студенттердің шығармашылық ойлау қабілетін қалыптастыру қазіргі жоғары білім беру жүйесінің стратегиялық маңызды бағыттарының бірі болып табылады деген қорытынды жасауға негіз бар. Зерттеу барысында айқындалғандай, шығармашылық ойлау – бұл туа біткен, өзгермейтін қасиет емес, ол жүйелі педагогикалық ықпал ету, дұрыс таңдалған әдіс-тәсілдер арқылы мақсатты түрде дамытылатын динамикалық процесс.

Біріншіден, шетел тілін меңгеру мен дивергентті ойлауды дамыту процестері өзара шарттасқан сипатқа ие. Тіл үйрену студенттің танымдық көкжиегін кеңейтіп, оны баламалы ұғымдық жүйелермен таныстырса, шығармашылық ойлау сол тілдік материалды механикалық түрде қайталамай, оны жеке тұлғалық мағынамен байытып, жаңа контексте қолдануға мүмкіндік

береді. Л.С. Выготский, Дж. Гилфорд және Э. Торранс сияқты ғалымдардың іргелі теорияларына сүйенген талдау бұл процестің психологиялық тереңдігін дәлелдеді.

Екіншіден, зерттеу нәтижелері коммуникативтік-танымдық тәсілге негізделген интерактивті технологиялардың (жобалық жұмыс, кейс-стади, «Алты қалпақ», виртуалды симуляциялар) прагматикалық тиімділігін растады. Бұл әдістер аудиторияда репродуктивті монологтар мен жаттанды диалогтарды жойып, оның орнына жанды пікірталас, интеллектуалдық ізденіс және шынайы ынтымақтастық ортасын қалыптастырады. Эксперимент барысында көз жеткізгеніміздей, проблемалық жағдаяттарды шешу кезінде студенттердің оқу мотивациясы артып, тілдік кедергілер (барьерлер) бейсаналы түрде жойылады.

Қорыта келгенде, ХХІ ғасырдың бәсекеге қабілетті маманын даярлауда жоғары оқу орындарының оқытушыларына шетел тілі сабақтарын пәнаралық интеграция негізінде, лингвокреативтілікті дамытуға бағыттай отырып қайта форматтау ұсынылады. Студентті тек тіл тұтынушы емес, сол тіл арқылы жаңа мазмұн жасаушы автор, шығармашыл субъект ретінде тану – заманауи лингводидактиканың басты шарты. Осы бағыттағы ізденістерді жалғастыру, цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект мүмкіндіктерін шығармашылық оқыту процесіне интеграциялау мәселелерін тереңірек зерттеу болашақ ғылыми еңбектердің перспективалы бағыты болып қала бермек.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Құнанбаева С. С. Қазіргі шетілдік білім берудің теориясы мен практикасы. – Алматы: Эдельвейс, 2010. – 272 б.
2. Асқарова Г. Ж. Шетел тілін оқытудың жаңа әдістемелері мен инновациялық технологиялары. – Алматы: Білім, 2020. – 180 б.
3. Сейтжанова Л. М. Жоғары оқу орындарында шет тілін оқытудағы креативті тәсілдер. – Қарағанды: Гласир, 2019. – 156 б.
4. Пассов Е. И., Кузовлева Н. Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования. – М.: Русский язык. Курсы, 2010. – 568 с.
5. Боно Э. де. Научите себя думать: Самоучитель по развитию мышления / Пер. с англ. – М.: Альпина Паблицер, 2015. – 288 с.
6. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. – 6th Edition. – New York: Pearson Education, 2014. – 384 p.
7. Dörnyei Z. The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition. – London: Routledge, 2005. – 272 p.
8. Guilford J. P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967 (Reissued in 2010). – 538 p.
9. Krashen S. D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. – Oxford: Pergamon Press, 2009. – 202 p.

10. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – 3rd Edition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.
11. Torrance E. P. The Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-Technical Manual. – Bensenville, IL: Scholastic Testing Service, 2008. – 120 p.
12. Thompson J. Creative Thinking in Foreign Language Learning. – London: Routledge, 2017. – 245 p.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Балтамаш Аяулым Сәтжанқызы

В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития творческого мышления студентов в процессе обучения иностранному языку в высших учебных заведениях. Актуальность исследования обоснована растущим спросом на навыки креативности и когнитивной гибкости, определяющие конкурентоспособность специалиста на современном рынке труда. В работе на основе концепций дивергентного мышления Дж. Гилфорда и Э. Торранса, а также лингвокультурологической методологии С.С. Кунанбаевой проанализированы механизмы раскрытия творческого потенциала. Автор эмпирически доказывает эффективность использования на занятиях по иностранному языку таких интерактивных технологий, как «Шесть шляп», кейс-стади, проектное обучение и цифровой сторителлинг. Результаты исследования показывают, что проблемная среда обучения играет решающую роль в снижении языкового барьера и повышении лингвокреативности студентов.

Ключевые слова: творческое мышление, иностранный язык, дивергентное мышление, интерактивные методы, лингвокреативность, когнитивная гибкость, активность студентов.

FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE THINKING IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Baltamash A.S.

This article examines the theoretical and practical aspects of developing students' creative thinking in the process of foreign language teaching in higher education institutions. The relevance of the study is обусловлена the growing demand for creativity skills and cognitive flexibility, which determine a specialist's

competitiveness in the modern labor market. Based on the concepts of divergent thinking by J. Guilford and E. Torrance, as well as the linguocultural methodology of S.S. Kunanbayeva, the paper analyzes the mechanisms for unlocking creative potential. The author empirically demonstrates the effectiveness of using interactive technologies in foreign language classes, such as the “Six Thinking Hats,” case studies, project-based learning, and digital storytelling. The results of the study show that a problem-based learning environment plays a decisive role in reducing language barriers and enhancing students’ linguistic creativity.

Keywords: creative thinking, foreign language, divergent thinking, interactive methods, linguistic creativity, cognitive flexibility, student engagement.

REFERENCES

1. Kunanbayeva, S. S. *Theory and Practice of Modern Foreign Language Education*. Almaty: Edelweiss, 2010. 272 p.
2. Askarova, G. Zh. *New Methods and Innovative Technologies in Foreign Language Teaching*. Almaty: Bilim, 2020. 180 p.
3. Seitzhanova, L. M. *Creative Approaches to Foreign Language Teaching in Higher Education Institutions*. Karaganda: Glasir, 2019. 156 p.
4. Passov, E. I., & Kuzovleva, N. E. *Fundamentals of the Communicative Theory and Technology of Foreign Language Education*. Moscow: Russkiy Yazyk. Kursy, 2010. 568 p.
5. Edward de Bono. *Teach Yourself to Think: A Self-Instruction Manual for Developing Thinking Skills*. Moscow: Alpina Publisher, 2015. 288 p.
6. H. Douglas Brown. *Principles of Language Learning and Teaching*. 6th ed. New York: Pearson Education, 2014. 384 p.
7. Zoltán Dörnyei. *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition*. London: Routledge, 2005. 272 p.
8. Joy Paul Guilford. *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill, 1967 (Reissued 2010). 538 p.
9. Stephen D. Krashen. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 2009. 202 p.
10. Jack C. Richards, & Theodore S. Rodgers. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 410 p.
11. Ellis Paul Torrance. *The Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-Technical Manual*. Bensenville, IL: Scholastic Testing Service, 2008. 120 p.
12. Thompson, J. *Creative Thinking in Foreign Language Learning*. London: Routledge, 2017. 245 p.